

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

в.о. ректора Національної академії
керівних кадрів культури і мистецтв
кандидат мистецтвознавства, професор
_____ Валерій МАРЧЕНКО

_____ 2024 року

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації Киреї Марії Вікторівни
на тему «Мистецькі проекти Богдана Антківа як чинник
розвитку музично-театрального мистецтва Галичини»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 02 Культура і мистецтво
за спеціальністю 025 Музичне мистецтво**

Публічна презентація проведена на кафедрі вокального мистецтва
24 квітня 2024 року, протокол № 12

Актуальність теми дослідження. Музично-театральне мистецтво Галичини представлено плеядою видатних митців, серед яких яскраво виділяється унікальна постать Богдана Антківа (1915–1998), у творчості якого представлені багатовимірні поліфункційні зв'язки театрального та музичного мистецтва. Попри вагоме значення його мистецького доробку для української культури, життєвий і творчий шлях Б. Антківа в науковій літературі та публіцистиці висвітлений неповно і здебільшого однобічно. Найбільша увага дослідників прикута до його театральної діяльності, акторських робіт та інсценізацій (праці Л. Ванюги, Б. Козака, П. Медведика та ін.). Виконавська та композиторська творчість митця майже не потрапляла у поле зору науковців – як дослідників музичного мистецтва Галичини, так і музики для театру. Серед праць, що розглядають постать Б. Антківа як музиканта, виділимо розвідки О. Бойчук та О. Смоляка. У роботах науковців, присвячених музичному мистецтву Галичини ХХ ст. (І. Бевська, І. Бермес, Я. Горак, Л. Кияновська, Н. Кобрин, С. Маловічко, Л. Назар, В. Сивохіп, О. Спольська, О. Стебельська, М. Черепанин та ін.), виконавська та композиторська діяльність Б. Антківа не згадується взагалі. Також його музичний доробок у царині театральної музики ще не ставав предметом спеціального дослідження. Недостатня розробленість проблематики, що пов'язана з об'єктивним висвітленням професійної діяльності Б. Антківа в галузі музично-театрального мистецтва, зокрема його музичній творчості як складової мистецьких проектів, зумовила вибір теми

дисертаційної роботи М. В. Киреї «Мистецькі проекти Богдана Антківа як чинник розвитку музично-театрального мистецтва Галичини».

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана згідно з планами науково-дослідної роботи кафедри вокального мистецтва Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв та відповідає дослідницькій тематиці кафедри «Актуальні проблеми музичного мистецтва: теоретичний, історичний та практичний аспекти» (державний реєстраційний № 0123U105312). Тему дисертації затверджено 26 вересня 2017 р. (протокол № 2) та уточнено 16 січня 2024 р. (протокол № 7) на засіданні Вченої ради Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв.

Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що *уперше*: розроблено зміст дефініції «мистецький проєкт», який визначено як синкретично-синтетичний феномен, що постає з ініціативи творчої особистості (композитора, режисера, актора, музиканта-виконавця тощо) або низки особистостей (колективний проєкт), у якому інтегровано кілька видів діяльності (мистецько-пошукова, мистецько-творча, мистецько-організаційна) та зазвичай задіяно різні види мистецтва, і передбачає створення високохудожнього мистецького продукту та його публічну презентацію (концерт, сценічна постановка тощо); здійснено комплексне дослідження творчої спадщини видатного українського актора, драматурга, хормейстера, диригента, композитора, культурно-громадського діяча Б. Антківа у категоріях проєктної діяльності; встановлено, що митець у виставах, постановках, концертах поєднував кілька творчих та організаційних амплуа, передусім виконавця (актор, хормейстер, диригент) та архітектора музичного або музично-театрального цілого (композитор, драматург, організатор-продюсер), а головний вектор його творчості навіть у несприятливих історичних умовах був завжди спрямований на збереження та розвиток національних культурних традицій; для висвітлення багатогранності постаті Б. Антківа на всіх етапах його творчої діяльності запропоновано періодизацію життєтворчості митця, яку можна розділити на два періоди: на перший (1932–1963) припадає його становлення як творчої особистості (1932–1939) та діяльність у царині музичного та театрального мистецтва на Тернопіллі (1939–1963), на другий (1963–1998) – театральна та музична діяльність у Львові у радянський період (1963–1991) і після проголошення Незалежності України (1991–1998); на основі аналізу біографії Б. Антківа розкрито детермінанти творчої індивідуальності митця: підкреслено універсальність його діяльності в царині музичного (хормейстер, диригент, композитор, педагог) та театрального (актор, драматург, театрознавець-публіцист) мистецтв; зазначено, що багатовекторність мистецької діяльності Б. Антківа була пов'язана як з особливістю його мистецького обдарування, так і соціокультурними обставинами розвитку музично-театрального мистецтва Галичини 1930–1990-х рр.; введено до наукового обігу архівні джерела ф. Р-3442 ДАТО, які дали можливість сформулювати підґрунтя для наукового осмислення багатовимірної творчої діяльності Б. Антківа та розкрити значення його мистецьких проєктів

для музично-театрального життя Галичини 1930–1990-х рр.; здійснено аналіз музики до вистав Б. Антківа «Маруся Богуславка» (1948), «Весняний потік» (1950), «Люди доброї волі» (1950), «Весілля з приданим» (1951), «Директор» (1951), «Комсомольська лінія» (1951), «Пісня серця» (1954), «Тарас Шевченко» (1954), що зберігається у рукописах у ф. Р-3442 ДАТО, виявлено їх образно-тематичну спрямованість; встановлено, що ці вистави демонструють проєктність мислення Б. Антківа, а саме таку вибудову музично-театральної композиції, де музика є рушієм дії та засобом відтворення місця і часу, організуючи музичний простір вистави; виявлено жанрово-стильові домінанти театральної музики Б. Антківа; встановлено, що жанровими пріоритетами для Б. Антківа стали увертюра та інструментальна п'єса, а також хорова мініатюра; особливу увагу митець приділяв увертюрі як зосередженню музично-драматичній концепції твору; стильовими полюсами музично-театральної творчості Б. Антківа стали український та європейський музичний академізм, фольклоризм, сучасна масова музика. *Уточнено:* біографічні дані митця, зокрема роки навчання у Львівській державній консерваторії імені М. Лисенка (1962–1969); авторство музики Б. Антківа до вистав «Маруся Богуславка» (1948), «Весілля з приданим» (1951), «Пісня серця» (1954), «Тарас Шевченко» (1954). *Набули подальшого розвитку:* проблематика виявлення провідних тенденцій розвитку музично-театрального мистецтва Галичини 1930–1990-х рр., які відзначені посиленням ідеологічного пресингу у мистецтві в повоєнну сталінську та постсталінську добу (друга половина 1940–1950-ті рр.) і одночасно збільшенням інтересу митців до української і світової історії та національних культурних і мистецьких традицій, що вносило новий струмінь в ідеологізовані жорсткі рамки офіційного радянського мистецтва та актуалізувало нову художньо-тематичну образність і музичну стилістику; питання музичного естрадознавства; встановлено, що пісенна творчість Б. Антківа доцільно розглядати в контексті пісенної естради Галичини, зокрема етапу її переходу від масової пісні 1950-х рр. до пісень ліричного спрямування 1960-х рр.

Теоретичне значення результатів дослідження полягає у характеристиці музично-проєктної діяльності видатного українського актора, хормейстера, композитора, драматурга, режисера і громадського діяча Б. Антківа в контексті розвитку професійного музично-театрального мистецтва Галичини 1930–1990-х рр.

Практичне значення полягає в тому, що основні теоретичні положення та висновки, сформульовані в дисертації, можуть бути використані в подальших дослідженнях культурно-мистецьких процесів України, у роботі над енциклопедичними і науково-довідковими виданнями, при розробці теоретичних навчальних курсів з історії українського музично-театрального мистецтва, театральної музики, мистецтвознавчої регіоналістики в мистецьких закладах вищої освіти, у просвітницькій діяльності, організації мистецьких проєктів.

Особистий внесок здобувача. Дисертація є науковим дослідженням, у якому охарактеризовано творчий доробок Богдана Антківа у категоріях

проектної діяльності та визначено жанрово-стильові домінанти його театральних-музичних проєктів. Усі наукові результати, викладені в дисертації, отримано автором особисто.

Дисертаційна робота виконана на кафедрі вокального мистецтва Інституту сучасного мистецтва Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. *Науковий керівник* – доктор мистецтвознавства, професор, професор кафедри вокального мистецтва Зосім Ольга Леонідівна.

Розглянувши звіт подібності щодо перевірки на плагіат, встановлено, що дисертаційна робота Киреї Марії Вікторівни є результатом самостійних досліджень, не містить елементів плагіату та запозичень. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Дисертація характеризується єдністю змісту та відповідає вимогам щодо її оформлення.

Перелік публікацій за темою дисертації. За результатами досліджень опубліковано 12 наукових праць. Серед яких: 3 статті в наукових періодичних фахових виданнях затверджених МОН України, 9 статей у збірках матеріалів наукових конференцій.

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Кирея М. Творча діяльність Богдана Антківа: історіографічний дискурс. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Мистецтвознавство.* 2018. № 1. С. 156–162.

2. Кирея М. В. Творчий доробок Богдана Антківа у галузі музично-театрального мистецтва Галичини другої половини ХХ століття. *Мистецтвознавчі записки: зб. наук. пр.* 2020. Вип. 37. С. 144–148. DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-2180.37.2020.221792>

3. Кирея М. В. Внесок Богдана Антківа у розвиток музичного мистецтва Галичини II половини ХХ століття. *Мистецтвознавчі записки: зб. наук. пр.* 2023. Вип. 44. С. 130–135. DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-2180.44.2023.293934>

Публікації, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

4. Ганич М. Богдан Антків: на перехресті двох мистецтв. *Культура як основа формування української державності: історія, досвід, перспективи:* збірник матеріалів II та III Міжнар. науково-практ. конф., м. Київ, 22 серпня 2017 р., 21 серпня 2018 р. Переяслав-Хмельницький: ФОП Я. М. Домбровська, 2018. С. 160–163.

5. Кирея М. Мистецький доробок Богдана Антківа у Тернопільському музично-драматичному театрі імені Тараса Шевченка. *Культурно-мистецькі обрії'2017*: зб. наук. праць. Вип. 3. Київ: НАКККіМ, 2017. С. 38–40.

6. Кирея М. В. Історіографія мистецької діяльності Богдана Антківа. *Художня культура і мистецька освіта: традиції та сучасність*: зб. матеріалів Міжн. наук.-творч. конф., Київ, 20–21 листопада 2018 р. Київ: НАКККіМ, 2018. С. 107–109.

7. Кирея М. Музичне життя Тернопільщини 30-х років ХХ століття. *Культурні та мистецькі студії ХХІ століття: науково-практичне партнерство*: матеріали міжнародного симпозіуму, 6 червня 2019 р. / М-во культ. України; Нац. акад. кер. кадрів культ. і мистец. Київ: НАКККіМ, 2019. С. 187–188.

8. Кирея М. В. Творчий внесок Богдана Антківа у розвиток театрального мистецтва Галичини. *Інноваційні культурно-мистецькі аспекти в сучасній картині світу*: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (11–13 вересня 2019 р.). Херсон: ХНТУ, 2019. С. 99–101.

9. Кирея М. В. Богдан Антків – керівник самодіяльного хору. *Сучасний культурний простір у мистецтвознавчому дискурсі*: зб. матеріалів Міжн. дистанц. наук.-практ. конф., Київ, 14 листопада 2019 р. Київ: НАКККіМ, 2019. С. 96–98.

10. Кирея М. Творче становлення Богдана Антківа у музичному мистецтві Галичини. *Культура і мистецтво: сучасний науковий вимір*: матеріали IV міжнар. наук. конф. молодих вчених, аспірантів та магістрів, 3–4 лист. 2020 р. / М-во культ. України; Нац. акад. кер. кадрів культ. і мистец. Київ: НАКККіМ, 2020. С. 104–105.

11. Кирея М. Аналіз композиторської діяльності Богдана Антківа за матеріалами тернопільських видань (1944–1963 рр.). *Мистецтво у нелінійному просторі*: збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції. Тернопіль: ТНПУ імені Володимира Гнатюка, 2023. С. 124–126.

12. Кирея М. В. Творча діяльність Богдана Антківа на тлі соціокультурного життя Львівщини (1963–1998 рр.). *Культурні та мистецькі студії ХХІ століття: науково-практичне партнерство*: матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф. / М-во культ. України та інформ. політики; Нац. акад. кер. кадрів культ. і мистец. (Київ, 9 листопада 2023 р.). Київ: НАКККіМ, 2023. С. 158–160.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та літератури, додатків. Повний обсяг дисертації становить 224 сторінки, з них 164 сторінки основного тексту. Список використаних джерел та літератури налічує 336 найменувань.

Характеристика особистості здобувача. Кирея Марія Вікторівна народилася 13 жовтня 1994 р. в смт. Козова Козівського р-ну Тернопільської обл. У 2016 р. закінчила Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, отримала диплом спеціаліста з відзнакою. Є аспіранткою кафедри вокального мистецтва Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація виконана фаховою українською мовою, текстове подання матеріалу відповідає стилю науково-дослідної літератури. Структура та побудова дисертації логічна. Стиль дисертації відповідає вимогам МОН України.

Рецензенти рекомендують: відповідно до п.15 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, *пропонується такий склад разової ради:*

Голова ради:

Садовенко Світлана Миколаївна, доктор культурології, професор, в.о. завідувача кафедри вокального мистецтва Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв.

Рецензенти:

Афоніна Олена Сталівна, доктор мистецтвознавства, професор, професор кафедри хореографії Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв.

Погребняк Галина Петрівна, доктор мистецтвознавства, доцент, професор кафедри режисури та акторської майстерності імені народної артистки України Лариси Хоролець Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв.

Офіційні опоненти:

Маркова Олена Миколаївна, доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри теоретичної та прикладної культурології Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової.

Жишкович Мирослава Андріївна, кандидат мистецтвознавства, професор, професор кафедри академічного співу Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка.

У результаті попередньої експертизи дисертації **Киреї Марії Вікторівни** і повноти публікацій основних результатів дослідження

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації М. В. Киреї на тему «Мистецькі проєкти Богдана Антківа як чинник розвитку музично-театрального мистецтва Галичини».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, теоретичною та практичною цінністю здобутих результатів дисертація М. В. Киреї відповідає спеціальності 025 Музичне мистецтво і вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р.

№ 261, пп. 6, 7, 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

3. Рекомендувати дисертацію М. В. Киреї на тему: «Мистецькі проекти Богдана Антківа як чинник розвитку музично-театрального мистецтва Галичини» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 025 Музичне мистецтво.

4. Рекомендувати вченій раді Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв затвердити склад разової спеціалізованої вченої ради:

Голова ради:

Садовенко Світлана Миколаївна, доктор культурології, професор, в.о. завідувача кафедри вокального мистецтва Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв.

Рецензенти:

Афоніна Олена Сталівна, доктор мистецтвознавства, професор, професор кафедри хореографії Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв.

Погребняк Галина Петрівна, доктор мистецтвознавства, доцент, професор кафедри режисури та акторської майстерності імені народної артистки України Лариси Хоролець Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв.

Офіційні опоненти:

Маркова Олена Миколаївна, доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри теоретичної та прикладної культурології Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової.

Жишкович Мирослава Андріївна, кандидат мистецтвознавства, професор, професор кафедри академічного співу Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка.

Презентація Киреї Марії Вікторівни на 18 сторінках додається.

Головуюча:

доктор культурології, професор

